

Regionpolitiskt handlings program

Korta väntetider,
hög kvalitet och
tillgängligt för alla

Antaget vid Förbundsstämma 2018

Inledning	4
God ekonomi en förutsättning	5
Vård vi behöver ofta	6
Vård nära människan	6
Förbättrad tillgänglighet till primärvården, 1177 och jourcentralerna	6
En vård som svarar upp mot behov i olika faser av livet	7
Mobila team och hembesök - för dem som behöver det lilla extra	8
Stärkt samverkan region-kommun med patienten i centrum	8
Bättre hälsa i hela Västra Götaland	9
Vård vi sällan behöver	10
Sjukhusvård präglad av kvalitet, kunskap och erfarenhet	10
Ambulansen – en mobil akutmottagning – snabbt på plats	11
Akutmottagningar med bra tillgänglighet	12
Förlossningsvården och en bra start i livet	13
Psykisk slutenvård	14
Tandvård	14
Sjukvårdens medarbetare	15
Medarbetarna är sjukvårdens viktigaste resurs	15
Innovationer och forskning i världsklass	17
Utveckla digitaliseringen i vården	18
Regional utveckling	20
Möjligheternas Västra Götaland	20
Fler jobb och ökat företagande	20
En attraktiv region som lockar till besök och möten	21
Bättre rustade elever och medborgare	21
Infrastruktur	23
Bra kommunikationer i Västra Götaland	23
Järnväg	23
Vägar	24
Sjöfart	24
IT	25
Kollektivtrafik	26
Öka resandet med kollektivtrafik	26
Pendelparkering för bil och cykel	26
Tryggt och enkelt att resa	27
Kultur	28

Ett levande kulturliv	28
Ökat deltagande i regionens kulturliv	28
Kultur och entreprenörskap	28
Kultur – ett medel för att växa och må bra	29
Miljö	30
En region med starkt miljöfokus	30
Vårda det friska	30
Att färdas miljövänligt genom livet	31
Teknikutveckling och hållbar miljö går hand i hand	31
Trygghet i vardagen och på jobbet	32
Trygghet i krisläge	32

Inledning

Sjukvården ska vara högkvalitativ och tillgänglig för alla och skattebetalarnas pengar hanteras varsamt.

Viktiga saker som sjukvården, skolan, ekonomin och polisen är beroende av att det råder ordning och reda. Politiken måste därför kunna prioritera och varsamt lägga skattebetalarnas pengar på det som är viktigast och på ett sådant sätt att de gör mesta möjliga nytta. Detta utan att göra avkall på kvalitet eller tillgänglighet. Kort sagt ska man för sina skattepengar i Västra Götaland leva tryggt och få sjukvård i världsklass inom rimlig tid.

Vi har kommit långt men ibland brister det. Med patienten som utgångspunkt ska hälso- och sjukvården bli ännu bättre, köerna i sjukvården kortas och kvalitén höjas ytterligare. Oavsett var en person bor ska det vara lätt att komma i kontakt med sjukvården och det ska ske i en trygg och säker miljö.

Vårt län ser inte likadant ut överallt och skillnaderna är en del av attraktionskraften. Samtidigt ställer det krav på att vi förmår anpassa samhället efter de olika förutsättningarna, detta utan att göra avkall på våra ambitioner om att varje medborgare ska erbjudas bästa möjliga sjukvård. På våra stora sjukhus finns exempelvis spetskompetenser i världsklass och genom effektiva teknik- och transportlösningar ska de vara tillgängliga för alla oavsett var man bor.

Västra Götaland ska också vara en region som erbjuder en livskvalitet i världsklass, full av möjligheter för människor att utvecklas och företag att blomstra. Västra Götaland ska vara ett självklart val för den som söker ett gott liv.

Stad och land står inte i motsats till varandra, utan kompletterar och bidrar tillsammans till helheten. Snarare borde de i högre grad lära av varandra. Exempelvis är några av de mest framgångsrika företagarterna baserade på landsbygden och nya branscher utvecklas i mellanstora städer, alltmedans forskning och industriell utveckling i stor skala sker i storstadsregionen. Vi menar att en effektiv politik för regionutveckling tar till vara på dessa styrkor och skapar synergier.

En förutsättning för att klara våra ambitioner är att infrastrukturen och transporterna fungerar. Det ska vara fullt naturligt att kunna bo här och jobba där. Kollektivtrafiken fyller därför en viktig funktion för att koppla ihop människor och platser, oavsett om det är en student och en högskola eller en arbetare och ett företag. När restider kan kortas så växer vår region ihop och fler människor erbjuds allt fler möjligheter.

Såväl Västra Götaland som Sverige står inför stora utmaningar som kommer kräva tålamod och beslutsamhet. Men vi känner hopp och vill med målmedveten beslutsamhet möta problem med lösningar.

God ekonomi en förutsättning

Västra Götalandsregionen har bra ordning på ekonomin och även om det behövs stora investeringar i framtiden så är startpositionen god. Moderaterna kommer alltid att verka för att varje skattekrona används så effektivt som möjligt. Regionen kan säkerligen bli ytterligare effektiv och genom nya lösningar hålla kostnaderna nere samtidigt som löneutvecklingen är god och verksamheterna fortsätter höja sin förmåga. Att bli mer effektiv är inte att införa besparingar utan snarare att utvecklas och bli bättre för att på så vis leverera samma eller bättre service utan onödiga kostnadsökningar.

Vi har stor respekt för att de kommunala inkomstskatterna betalas lika oavsett om man är arbetslös, låginkomsttagare, pensionär eller höginkomsttagare - och alldeles oavsett vilken kommunalskatt man betalar utöver landstingsskatten. Om regionen höjer skatten drabbar det därmed främst dem i redan högt beskattade kommuner, särskilt på landsbygden, som har lägst inkomster och marginaler. För oss är dock prioriteringen av sjukvården tydlig. Att inte höja skatten är en grundförutsättning för oss och för att klara det måste regionen fortsätta jobba med effektiviseringar, stödsystem och införande av ny teknik. Detta utan att göra avkall på sjukvårdens finansieringsbehov.

Moderaterna vill:

- Värna regionens ekonomi med god soliditet och hållbara ekonomiska resultat över tid
- Använda skattebetalarnas pengar så effektivt som möjligt
- Fortsätta utveckla nya arbetsmetoder och stödsystem
- Inte höja regionskatten

Vård vi behöver ofta

Vård nära människan

Sjukvården har under lång tid varit alltför bunden vid sjukhuset, samtidigt har den nära vården och primärvården varit för svagt utvecklad och inte tillräckligt tillgänglig. Det innebär dåligt hushållande med såväl ekonomiska som personalmässiga resurser och många gånger också lidande för patienten med långa väntetider och bristande tillgänglighet. Det vill Moderaterna ändra på. Vi vill fortsätta utveckla den nära vården - den vård människor behöver ofta, som när hostan eller febern inte vill ge med sig, om du är i behov av upprepade besök och behandlingar för att hålla sjukdomen i schack eller för att bli frisk. Den nära vården ska kunna ta hand om en större andel av den totala vården.

Moderaterna vill förstärka den nära vården genom ökad tillgänglighet och bättre öppettider. Vi vill flytta ut den vård som människor behöver ofta, ut från akutsjukhusen för att istället finnas närmare patienten och hemmet. Detta oavsett om patienten är äldre eller kroniker, befinner sig mitt i livet eller är en ny liten samhällsmedborgare. Vi vill fortsätta utveckla den personcentrerade vården där patienten är i centrum, och där kontinuitet i vårdkedjan är ledstjärna.

När befolkningens mängd och levnadsålder ökar i samhället skapas ett större vård- och omsorgsbehov. För att möta denna utveckling krävs en omställning av vården som handlar om att koncentrera viss sjukhusvård, fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling men framför allt handlar det om att flytta ut vård från akutsjukhuset närmare patienten och hemmet.

Genom fler vårdval vill vi förstärka och förbättra tillgängligheten, inflytandet och valfriheten för patienterna. Valfrihet är till nytta för patienten – att kunna välja eller välja bort, stärker patientens ställning. Det lyckade införandet av vårdvalet VG Primärvård kan tjäna som inspiration för att införa fler vårdval till exempel avseende utprovning av hörapparater, gynekologi och mödravård samt operationer vid grå starr.

Moderaterna vill:

- Vidareutveckla den personcentrerade hälso- och sjukvården.
- Förstärka den nära vården och förbättra tillgängligheten.
- Flytta ut vård från akutsjukhusen närmare patienten och hemmet.
- Öka valfriheten, tillgängligheten och kvaliteten genom att införa fler vårdval.

Förbättrad tillgänglighet till primärvården, 1177 och jourcentralerna

Primärvården med vårdcentralerna utgör basen i den nära vården och ska kunna ge en effektiv, bred och lättillgänglig sjukvård för de allra flesta vårdbehoven. Såväl vårdcentraler som jourcentraler måste anpassa öppettider och kontakttider till invånarnas behov.

Telefontillgängligheten måste förbättras avsevärt men det handlar också om att t ex kunna erbjuda tider på helgen, drop-in och tidsbokning på nätet. Råd om vård, hälsa och sjukvård via telefon och internet i form av 1177 Vårdguiden är mycket viktiga funktioner för att kunna ge

rådgivning till människor vid misstanke om sjukdom eller skada. Vi vill utveckla konceptet med 1177 och fortsatt arbeta med att korta svarstiderna. Utvecklingen och användandet av digitala vårdtjänster och läkarbesök på nätet, är centrala i arbetet med att stärka och öka tillgängligheten till den nära vården.

Moderaterna vill:

- Förbättra och anpassa vårdcentralernas och jourcentralernas öppet- och kontakttider efter invånarnas behov.
- Öka möjligheterna till tidsbokning på nätet och användandet av digitala vårdtjänster.
- Korta svarstiderna till 1177.

En vård som svarar upp mot behov i olika faser av livet

Behovet av flexibilitet och kontinuitet skiljer sig många gånger åt mellan en barnfamilj, en multisjuk äldre patient eller en människa mitt i livet. Med patienten i centrum ska den vård som kan ges utanför sjukhusens väggar erbjudas i de former som ger mervärde för varje enskild patient och i möjligaste mån svara upp mot de behov som uppkommer i livets olika faser eller livssituationer.

När man är som minst förtjänar man det bästa. Ett förebyggande och hälsofrämjande arbete är viktigt. Barn och familjer med särskilt behov av stöd måste identifieras i tid. Genom att säkra hembesöken från BVC, utveckla såväl barn- och ungdomsmedicin som barnhälsovården och samverka med socialtjänsten och elevhälsan, vill vi förbättra vården tidigt i livet för barnet. Vi vill utveckla arbetet med hembesök hos nyfödda. De familjer som väljer tidig hemgång efter förlossningen vill vi att sjukvården ska erbjuda uppföljning i hemmet med hembesök av barnmorska. Inom kvinnosjukvården ser vi behov av att utveckla gynekologin och efterkontrollen av den nyförlösta kvinnan. Även om mödrahälsovården rankas högt bland patienterna vill vi stärka kvinnans ställning genom ökad valfrihet inom mödrahälsovård. Detta gäller också gynekologin där kvinnan ska kunna välja vem hon vill gå till. Ett vårdval innebär också ökade möjligheter till inflytande över sin arbetssituation för personalen.

Tillgänglighet och flexibilitet för patienter mitt i livet. En förbättrad tillgänglighet till framför allt 1177 och primärvården avseende såväl öppettider och kortare svarstider i telefon, som förbättrade möjligheter till tidsbokning via nätet samt råd och bedömning via nätbaserade tjänster, är positivt för alla patienter men om möjligt extra viktigt för patienter mitt i livet.

Vården för äldre och kroniker ska präglas av trygghet och kontinuitet. Vi vill fortsätta utveckla former för hembesök samt förbättra kontinuiteten genom fler fasta kontakter som kontaktsjuksköterskor, som kan agera som lotsar och koordinatörer i vården av äldre, kroniker och den som drabbats av en allvarlig sjukdom, t.ex. cancer. Under den GrönBlå majoritetens ledning har en mottagning för benskörhet startat och det finns motsvarande för dem som lider av psoriasis. Att flytta ut mottagningar närmare människor gör vården mer lättillgänglig och är något vi vill vidareutveckla. Den tekniska utvecklingen ger också goda förutsättningar att effektivisera uppföljningar och genomföra telefon-/videokonsultation. Det ger ett mervärde för patienterna, inte minst för kroniker. För de människor som befinner sig i en svår social situation

och utsatthet, ska vården också finnas tillgänglig i form av mottagningar för hemlösa och socialt utsatta och verksamheter som tandvård, mödravård och kris och traumaenhet.

Moderaterna vill:

- Införa hembesök hos nyfödda efter tidig hemgång.
- Stärka kvinnosjukvården och öka kvinnans inflytande inom mödravård och gynekologi.
- Förbättra tillgängligheten inom primärvården.
- Säkra kontinuiteten för sköra patientgrupper genom fler kontaktsjuksköterskor.
- Flytta ut mottagningar närmare människor och underlätta uppföljningar.

Mobila team och hembesök - för dem som behöver det lilla extra

Idag arbetar närsjukvårdsteamerna med att ge nära vård till multisjuka äldre vilket innebär utökad medicinsk vård i patienternas hem, samt ökad kontinuitet där särskild hänsyn kan tas till patientens önskemål, förutsättningar och symptom. Hembesök skapar en trygg och i flera fall säkrare vårdmiljö i hemmet och minskar oplanerade besök och inläggningar på sjukhusen. Moderaterna vill utveckla fler former av hembesök för olika grupper som äldre och kroniker, svårt sjuka patienter och små barn, och sprida goda exempel t ex psykiatriambulans. Att få god vård mot slutet av livet är en självklar rättighet. För de som inte vill vara hemma kan hospice vara ett alternativ.

En god tandhälsa är viktigt och det finns ett samband mellan tandhälsa och hälsan i övrigt. Äldre personer med dålig tandstatus riskerar att drabbas av en rad sjukdomar, undernäring och andra problem. Idag erbjuds äldre munstatusbedömning på det särskilda boendet men vi ser behov av att stärka upp verksamheten med tandhygienister.

Moderaterna vill:

- Utveckla fler former av hembesök för äldre och kroniker, svårt sjuka patienter och små barn.
- Förstärka arbetet med äldretandvården genom fler tandhygienister som kan verka på de särskilda boendena.

Stärkt samverkan region-kommun med patienten i centrum

Oavsett var i Västra Götaland en person bor ska det vara smidigt att träffa en läkare eller sjuksköterska. I gränslandet mellan den nära vården och den specialiserade vården finns lokalsjukhusen. Moderaterna vill utveckla dessa och fylla dem med verksamhet.

Ett återkommande problem är patienter som ur sjukhusens perspektiv är medicinskt färdigbehandlade, men som ändå är för sjuka för att komma tillbaka till sitt vanliga boende. Det handlar bland annat om strokepatienter som kan behöva en tids fortlöpande rehabilitering, för

att kunna klara sig hemma. För dessa patienter vill vi pröva om regionen i samverkan med berörda kommuner kan skapa anpassade rehabplatser till exempel på lokalsjukhusen.

Moderaterna vill:

- I samverkan med kommunerna skapa anpassade rehabplatser på t ex lokalsjukhusen.

Bättre hälsa i hela Västra Götaland

Moderaterna känner stor oro inför att den psykiska ohälsan växer. Människors hälsotillstånd är i grunden beroende av den egna livssituationen vilket innebär att många åtgärder utanför hälso- och sjukvården krävs för att möta dessa utmaningar.

Tidiga hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser har avgörande betydelse för hur individens hälsa utvecklas. Människors förmåga att ta eget ansvar för sin hälsa är centralt men såväl det breda befolkningsinriktade arbetet som de riktade insatserna mot riskgrupper behöver vidareutvecklas och förbättras i regionen. Fysisk aktivitet på recept och kulturaktiviteter kan fungera som goda och tidiga insatser för att motverka psykisk ohälsa och sjukdom.

För att undvika att psykisk ohälsa övergår i svårare sjukdom är tidig upptäckt och bevisat effektiva insatser avgörande. Att förbättra samarbetet mellan primärvården, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), Elevhälsan samt socialtjänsten är viktigt och moderaterna vill införa mobila ungdomsteam för att stötta upp arbetet i kommunerna och på skolorna. Idag finns psykologisk kompetens på vårdcentralerna men vi vill vidareutveckla konceptet med första-linjen verksamhet med psykologer och kuratorer som en mellanvårdsform och brygga mellan primärvården och BUP, och som kan ta hand om lite längre behandlingar som inte kräver BUP-insatser.

Särskilt oroande är den växande psykiska ohälsan bland ungdomar och unga vuxna. En viktig insats som vi vill göra är att förbättra öppettiderna på ungdomsmottagningarna så att de anpassas till unga tjejer och killars skolgång, fritid och arbete men också att utifrån behov arbeta uppsökande genom att ungdomsmottagningarna besöker skolorna. Vi vill arbeta för att finna verktyg och funktioner för att nå barn och unga efter skoltid, genom ökade möjligheter till självhjälp och psykoterapi på nätet, en hjälplinje och möjlighet till besök digitalt i hela regionen.

Livsstil och levnadssätt förändras. I takt med att många barn rör sig mindre, ökar antalet överviktiga barn. Vi ser behov av att stärka det förebyggande arbetet och dietistverksamheten för barn.

Även bland äldre finns behov av hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser framför allt för att minska depression, biverkningar och interaktioner från läkemedel samt undernäring, som i många fall leder till akuta inläggningar på sjukhus. Dietister och kuratorer samt insatser genom äldrepsykiatri är viktiga liksom en fungerande och återkommande läkemedelsöversyn.

Moderaterna vill:

- Motverka den växande psykiska ohälsan genom tidiga insatser.
- Stärka barn- och ungdomspsykiatrin.
- Förbättra samarbetet mellan primärvården, BUP, Elevhälsan samt socialtjänsten.
- Vidareutveckla konceptet med första-linjen verksamhet med psykologer och kuratorer som en mellanvårdsform och brygga mellan primärvården och BUP.
- Stärka dietistverksamheten i synnerhet för barn, äldre och kroniker i behov av insatser.

Vård vi sällan behöver

Sjukhusvård präglad av kvalitet, kunskap och erfarenhet

Alla invånare oavsett var man bor i Västra Götaland ska kunna erbjudas en tillgänglig sjukhusvård med hög kvalitet om och när det behövs. Dagens avancerade sjukhusvård kräver hög kompetens och erfarenhet, som bygger på att träning ger färdighet. Verksamhet måste således bedrivas i en tillräcklig hög omfattning för att säkra kvaliteten och patientsäkerheten. För att möta framtidens utmaningar som ligger i att fortsatt kunna erbjuda en högklassig och jämlik vård krävs ett nytänkande inom sjukhusvården i Västra Götaland.

Lika viktigt som närheten är till den vård som behövs ofta, lika viktigt är det att den vård man sällan behöver, präglas av hög kvalitet, säkerhet och utförs för bästa möjliga livskvalitet efter ett ingrepp. Därför behöver det ske en koncentration av den högspecialiserade vården som vi som invånare sällan är i behov av. Ett exempel på detta är spridd gynekologisk cancer. Genom att koncentrera denna vård till Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg har sannolikheten för överlevnad ökat med 20 procent jämfört med om vården utförts, spridd, på flera sjukhus.

Genom koncentration av den högspecialiserade vården ges förutsättningar för att skapa stabila personalgrupper, utvecklande arbetsuppgifter, korta ledtider och ett processorienterat arbetssätt byggt på vetenskapliga underlag.

Var den specialiserade, och i synnerhet den högspecialiserade vården finns och ska finnas, ska utgå från hur stora mängder ingrepp som är minimum för att garantera kvaliteten och var tillräcklig kompetens och erfarenhet kan garanteras. Vi Moderater är övertygade om att det är bättre för den enskilda patienten att veta att han eller hon får ett högkvalitativt ingrepp gjort för en åkomma som sällan förekommer, och att patienten då också är villig att åka lite längre, än att ingreppet sker nästgårds. Med fyra stora sjukhusgrupper i Västra Götalandsregionen där Sahlgrenska Universitetssjukhuset även utför region- och rikssjukvård samt några mindre, fristående sjukhus finns en mycket god grund för att ha en spridd akut- och länssjukvård för god tillgänglighet och en koncentrerad högspecialiserad vård till gagn för alla invånare i Västra Götaland.

Vårdplatssituationen med överbeläggningar eller patienter som inte får en plats på rätt vårdavdelning är en stor utmaning som kräver insatser inom flera områden. Inte minst måste samverka med kommunerna för hemtagning av färdigbehandlade patienter fungera bättre, men ett sätt att frigöra vårdplatser och samtidigt skapa en modern, flexibel och bekvämare vårdmiljö kan vara att införa patienthotell. Patienthotell kan fungera för patienter som genomgår

längre behandlingar, eller som inte har ett oavbrutet behov av sjukhusets resurser såsom läkare och sjuksköterskor.

Utvecklingen mot ny teknik och nya metoder ger ofta kortare vårdtider och mer dagkirurgi. Framförallt av kvalitets- och patientsäkerhetsskäl är det därför viktigt att det finns rätt antal vårdplatser på våra sjukhus, varken för få eller för många. Större fokus måste också läggas på att undvika kvalitetsbrister inom sjukvården. Exempelvis läkemedelsrelaterade skador, fallskador och vårdrelaterade infektioner medför stort lidande för individen och betydande kostnader för sjukhusen liksom för samhället i stort. För att kunna sprida best practice måste regionen intensifiera arbetet med att öppet redovisa vårdens kvalitet och medicinska resultat.

Moderaterna vill

- Koncentrera den högspecialiserade vården för ökad kvalitet, minskade antal komplikationer, dödsfall och kortare vårdtider till gagn för alla invånare i Västra Götaland.
- Intensifiera arbetet med att sprida best practice mellan sjukhusen i regionen.
- Stärka patientsäkerhetsarbetet och ta krafttag mot t ex vårdrelaterade infektioner, fallskador och läkemedelsskador.
- Vidta åtgärder för att minska överbeläggningar.
- Sprida verksamheten med patienthotell.
- Utveckla de mindre sjukhusen och ge dem ökat självbestämmande.
- Tidigt efter inläggning starta vårdplanering för de mest sjuka äldre.

Ambulansen – en mobil akutmottagning – snabbt på plats

Moderaterna vill arbeta för en effektiv och patientsäker vård såväl på land, i luften som till sjöss. Ambulanssjukvården är idag närmast att betrakta som en mobil akutmottagning. Patienten kan få en kvalificerad bedömning i ambulansen och föras direkt till behandling på ett sjukhus, eller i mindre allvarliga fall till en vårdcentral. I vissa fall kan patienten föras direkt till en vårdavdelning vilket kan minska väntetiden för patienten samtidigt som akutmottagningarna avlastas. Det är en positiv utveckling som bör vidareutvecklas och spridas. Vi vill också vidareutveckla konceptet kring liggande sjuktransporter som på många håll avlastar ambulanssjukvården.

Utryckningstiderna i ambulanssjukvården är fortfarande i vissa fall för långa. Utveckling av koncept som I-väntan-på-ambulans (IVPA) och samverkande sjukvård men också att hjärtstartare finns spridda geografiskt i regionen, är en viktiga pusselbitar för att minska tiden från utlarmning tills dess att kvalificerad hjälp är på plats.

I ett land som är så stort till ytan och så litet till sin befolkning behöver vi samordna våra flygande resurser. Sedan 2016 ingår Västra Götaland i Svensk Luftambulans (SLA), ett kommunalförbund som omfattar VGR, Värmland, Dalarna och Uppsala. Genom detta samarbete vill vi stärka den luftburna ambulansverksamheten och utveckla den. För det krävs såväl en ny ordinarie helikopter som motsvarar regionens behov, som säker tillgång till en reservhelikopter. Vi ingår också i Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg, som kommer

ansvara för och utveckla verksamheten med ambulansflygplan. För att utnyttja en ny ambulanshelikopter på bästa sätt vill vi se fler helikopterlandningsplatser runt om i regionen och ett nära samarbete med bilambulanserna.

Ambulanssjukvården ska fungera likvärdigt i hela Västra Götaland. Det ska dock finnas utrymme för lokala variationer t ex i fråga om utrustning och fordonstyper utifrån behov. Oaktat organisation och driftsform inom ambulanssjukvården krävs en bättre regional ledning och styrning av såväl själva arbetet som utrustning. Ambulanspersonalen ska ha goda arbetsförhållanden. En översyn av regionens ambulansverksamheter och olika ambulansstationer behöver göras och brister åtgärdas.

Moderaterna vill

- Förstärka ambulanssjukvården så att tiden mellan utlarmning och kvalificerad hjälp på plats kortas ytterligare.
- Utveckla samarbetet inom all flygambulansverksamhet.
- Utveckla konceptet l-väntan-på-ambulans (IVPA).
- Förbättra personalens arbetsförhållanden och göra en översyn av ambulansstationerna.
- Öka den regionala samordningen och förbättra ledning och styrning av ambulanssjukvården.

Akutmottagningar med bra tillgänglighet

Patienter tvingas inte sällan vänta länge i ovisshet på akuten. Information om förväntade väntetider ska finnas tydligt angivet, också på internet. Oavsett om patienten som kommit till akutmottagningen är i behov av sjukhusets resurser eller inte ska patienten alltid få ett bra och professionellt bemötande. Den avancerade akutsjukvården ska finnas i den omfattning som krävs för att säkerställa tillgänglighet för alla invånare i regionen, samtidigt som kvaliteten kan garanteras. De fyra stora sjukhusgrupperna ska ha en komplett akutverksamhet och mottagningar som kompletteras med primärvårdsjourer, samlokaliserade på sjukhusen där så är möjligt. Patienter som söker akutvård ska alltid kunna få ett bra, snabbt och professionellt bemötande genom att kunna vända sig till, eller få hjälp att vända sig till, rätt akutvårdsnivå.

Inom hela hälso- och sjukvården är personalen den främsta resursen. Avgörande för att akutsjukvården ska fungera tryggt och effektivt är därför goda arbetsförhållanden och att rätt kompetens finns på akutmottagningen. Vi är positiva till utvecklingen med läkare som är fast anställda på akutmottagningen och menar att arbetet att utbilda akutläkare måste intensifieras.

För att lösa de tillgänglighetsbrister som finns vid regionens akutmottagningar behövs ett brett arbetssätt. Viktiga insatser som fler erfarna läkare på akutmottagningen måste kombineras med välriktade satsningar inom andra delar av hälso- och sjukvården. Genom att förbättra till lab och röntgen kan ledtiderna för undersökning och diagnos kortas. Platsbrist och överbeläggningar på vårdavdelningarna innebär också längre väntetider och att patienten inte kan flyttas vidare från akuten. Många akutfall skulle med fördel kunna gå i snabbspår direkt till behandling, eller vårdavdelning. Vi vill för de patienter som är i behov av en kortare tids observation se fler observationsplatser/väntplatser i anslutning till akuten.

Moderaterna vill

- Säkerställa att tillgång till nödvändig lab och röntgen finnas för sjukhusens akutmottagningar
- Sprida och utveckla så kallade snabbspår förbi akutmottagningen direkt till behandling.
- Utveckla och sprida konceptet med direktinläggning på vårdavdelning från ambulans utan att passera akutmottagningen.
- Ha fler primärvårdsjourmottagningar som ligger på eller i anslutning till akutmottagningarna.
- Utveckla konceptet med akutläkare som är placerade på akutmottagningen.
- Locka fler seniora läkare inom olika specialistområden att tjänstgöra vid akuten.

Förlossningsvården och en bra start i livet

Det är mycket angeläget att aktivt arbeta för ständigt bättre kvalitet och ökad trygghet inom förlossnings- och mödravården. Kvinnan ska inte behöva oroa sig för att det inte finns plats på förlossningen eller att medarbetarna inte har tid att ta hand om henne i förlossningsarbetet. I detta ingår satsningar på det nyfödda barnet, på neonatalvården och på intensivvårdsplatser särskilt anpassade för barn liksom på eftervården för kvinnan och förbättringar av medarbetarnas arbetsmiljö. I Västra Götalandsregionen finns goda exempel på hur eftervården innan hemgång kan utvecklas och förbättras genom att låta den lilla nya familjen bo tillsammans på BB-/patienthotell med närhet till råd, stöd och vård. Ofta handlar det om kvinnor och familjer som genomgått okomplicerade förlossningar men där man som förstföderska kanske känner osäkerhet eller inte fått igång amningen. Detta koncept vill vi sprida.

Trots att det inte borde få hända drabbas många barn varje år av allvarliga sjukdomar och cancer. För erbjuda bästa tänkbara vård vill vi ytterligare utveckla vårdkedjorna för dessa barn och så långt det är möjligt ge dem en "röd matta" genom vården. Vi vill utveckla "Barncancercentrum och göra en satsning på bättre vårdmiljöer för ungdomar och unga vuxna med cancer.

För barn som föds med sällsynta syndrom finns Kompetenscentrum för sällsynta diagnoser. Västra Götalandsregionen har rikssjukvårdsuppdrag för bland annat barnhjärtan och för missbildningar i ansikte och huvud. Detta är uppdrag vi är stolta över och vill utveckla ytterligare.

Moderaterna vill

- Förbättra neonatalvården och inrätta fler intensivvårdplatser för barn.
- Öka tryggheten inom förlossningsvården
- Ytterligare utveckla barncancercentrum och satsa på bättre vårdmiljöer för ungdomar och unga vuxna med allvarliga sjukdomar.
- Värna om Kompetenscentrum för sällsynta diagnoser

Psykisk slutenvård

Den psykiatriska sjukhusvården i Västra Götaland är i behov av fortsatt utveckling. Det krävs tillräckliga resurser för att klara diagnos och behandling av patienter med psykisk sjukdom. Det är av yttersta vikt att insatser sätts in tidigt och ges på rätt sätt eftersom det kan vara skillnaden mellan ett gott liv eller ett liv i misär. När en patient skrivs ut från slutenvården är det viktigt att mer öppna vårdformer tar vid och ger rätt stöd i vardagen. Vid Sahlgrenska Universitetssjukhuset har e-Psykiatrienheten inrättats för att underlätta möjligheten för patienterna att få stöd och behandling inför, under och efter behandling och patienter erbjuds stöd i en mobil-app som ett komplement till sin ordinarie behandling.

Moderaterna vill

- Stärka den psykiatriska vården
- Utveckla e-psykiatri

Tandvård

En god tandhälsa är viktigt och det finns ett samband mellan tandhälsa och hälsan i övrigt. Äldre personer med dålig tandstatus riskerar att drabbas av en rad sjukdomar, undernäring och andra problem.

Att Västra Götalandsregionen prioriterar tandvård för äldre och för barn är angeläget. Moderaterna motsätter sig därmed den dyra och ineffektiva fria tandvården för vuxna personer med redan god tandhälsa. Skattepengarna som idag används till de friskaste individerna kommer till bättre användning inom andra delar av hälso- och sjukvården. Den grupp som berörs kan med fördel teckna billiga tandvårdsabonnemang.

Folktandvården ska arbeta för att förbättra tillgängligheten på kvällar och helger. Det är viktigt att tandvård kan ges på tider som fungerar med människors studie- och arbetstider.

Moderaterna vill

- Prioritera resurser patienter med dålig tandhälsa.
- Förbättra Folktandvårdens öppettider.

Sjukvårdens medarbetare

Medarbetarna är sjukvårdens viktigaste resurs

Det är i mötet mellan medarbetare och patienter som vården skapar värde. Därför är medarbetare basen i hälso- och sjukvården.

Det är i dag svårt att rekrytera utbildad personal till flera yrken och verksamheter inom hälso- och sjukvården.

För att kunna göra Västra Götalandsregionen till en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare som kan behålla, rekrytera och utveckla medarbetare, med minskad personalomsättning och sjukfrånvaro, krävs ett idogt och långsiktigt arbete som kräver, inte bara direkta satsningar på medarbetarna, utan en bredd av insatser. Det handlar om att kunna erbjuda en god arbetsmiljö, intressanta karriärmöjligheter, inflytande och kompetensutveckling för alla men också om förändrade strukturer och arbetssätt. I regionen pågår ett arbete med uppgiftsväxling/workshifting för att rätt kompetens ska användas på bästa sätt. Detta arbete vill vi Moderater fortsätta.

Moderaterna har tillsammans i den GrönBlå majoriteten fördubblat natt-OB för de patientnära yrkesgrupperna. Vi vill vidga satsningen till att även gälla OB för helg och kväll.

Den medicinska och tekniska utvecklingen inom hälso- och sjukvården innebär möjligheter men också utmaningar som ställer krav på ett ständigt pågående arbete med kompetens- och bemanningsfrågor, kompetensutveckling, uppgiftsväxling och nya arbetsformer, samverkan mellan vårdgivare, professioner och olika huvudmän.

Därtill genomgår hälso- och sjukvården i regionen en omställning från sjukhusbaserad vård till att mer vård ska ges nära människor. Behovet av medarbetare med olika kompetenser måste ställas i relation till dessa förändringar, där behovet av medarbetare inom primärvården måste säkras inte minst för att kunna förbättra tillgängligheten.

Arbetstider och arbetsförhållanden inom sjukvården upplevs som tuffa för många. Vi moderater vill se över möjligheterna att minska helgtjänstgöringen till två av fem helger och öppna upp för fler anställningsformer som fungerar för människor i olika faser i livet, för medarbetare som kämpar med att få familjepusslet att gå ihop och äldre medarbetare som kanske inte riktigt orkar med tempot inom sjukvården men som ändå vill bidra med sina kunskaper. Det handlar om att erbjuda och utveckla fler kombinationstjänster t ex med handledaruppdrag eller mellan primärvården och den specialiserade vården. Vi vill också undersöka möjligheterna att inrätta kombinationstjänster tillsammans med kommunerna när den nära vården stärks.

Inte att förringa är trivselfrämjande åtgärder som t ex en fruktkorg på avdelningen. Medarbetarna ska känna att de är uppskattade för det de gör.

Det ska löna sig att utbilda sig. Vi Moderater vill se utökade möjligheter till kompetensutveckling för alla medarbetare, men särskilt för dem som arbetar inom hälso- och sjukvården. Häri ligger också utökade möjligheter till vidareutbildning på arbetstid för sjuksköterskor, i första hand inom

specialiteter där råder personalbrist. Även bättre överblick och styrning av AT/ST-läkarutbildningen är angeläget.

Forskning visar att enheter där medarbetare känner inflytande och delaktighet över den egna arbetssituationen skapar bättre arbetsmiljö och lägre sjukfrånvaro. Relationen mellan medarbetare med och utan arbetsledaransvar, liksom chefer, ska präglas av öppenhet, delaktighet och lyssnande. Chefen spelar en avgörande roll för utveckling av verksamheten, för trivseln på arbetsplatsen och för att medarbetarens kompetens används på bästa sätt. Vi Moderater vill se ett intensifierat arbete kring ledarskapsutveckling och chefsutvecklingsprogram för att cheferna ska ges de bästa förutsättningarna att vara goda chefer.

Medarbetare upplever ofta att möjligheterna att ge god vård försvåras på grund av för mycket byråkrati och omoderna vårdinformationssystem. Förbättrade och användarvänliga vårdinformationsmiljöer ger mer tid för patientnära arbete. Moderaterna vill därför satsa på att införa framtidens vårdinformationsmiljöer som ska vara ett stöd i medarbetarens vardag. Bättre vårdkvalité kan skapas genom inbyggda beslutsstödsystem, att information bara registreras vid ett tillfälle samt att relevant information finns tillgänglig i realtid för uppföljning och kvalitetssäkring.

Moderaterna vill

- Stärka medarbetarnas inflytande över den egna arbetssituationen.
- Utökade möjligheterna för medarbetarna att vidareutbilda sig också på arbetstid.
- Utveckla anställningsformer som uppfattas som attraktiva och verka för att fler seniora medarbetare väljer att jobba kvar.
- Ge medarbetarna mer tid till patientnära arbete genom uppgiftsväxling och framtidens vårdinformationsmiljöer.
- Avsätta resurser till handledning inom sjukvården.
- Utöka satsningarna på chefs- och ledarskapsutveckling.

Innovationer och forskning i världsklass

Vi vill att Västra Götalandsregionen ska arbeta aktivt med att fler och större resurser läggs på forskning och utveckling inom länet. Målet ska vara att skapa en forskningsmiljö som lockar till sig de allra bästa forskarna och, i forskningssammanhang bli en internationell frontregion. Västra Götalandsregionen ska också fortsätta arbeta för att stimulera kunskap och engagemang inom de naturvetenskapliga ämnena, teknik och digitalisering hos barn och unga genom Science Centers.

Vi vill också att regionen ska kunna attrahera de skickligaste läkarna i världen. Möjligheterna att bedriva kvalitativ forskning är i det fallet avgörande där samverkan med akademien är en viktig del. Det ska finnas goda möjligheter att bedriva forskning såväl på sjukhus som inom primärvården.

Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvårdsverksamheter är en viktig plattform för den akademiska forskningen. Det är i samverkan mellan akademi, offentlig sjukvård och näringsliv som nya innovationer och företag inom det så kallade Life Science-klustret skapas. Det innebär i sin tur att kvaliteten inom sjukvården utvecklas. Det är av yttersta vikt att satsningen på FoU kan nyttiggöras i regionens verksamheter och då ska forskning premieras därefter. Vi vill att regionen använder offentlig innovations- och teknikupphandling för att stärka näringslivets och forskningens konkurrenskraft.

Som ett av majoritetspartierna i Västra Götalandsregionen har Moderaterna varit med och inrättat en innovationsfond som alla som arbetar inom den regionfinansierade hälso- och sjukvården ska kunna söka medel från, oavsett yrkeskategori och befattning. Det handlar om att tillvarata medarbetarnas idéer och snabbt agera utifrån förändringsbehov inom sjukvården. Vi vill vidareutveckla arbetet med att implementera och göra verklighet av lösningarna som kan vara både produkter, tjänster och idéer.

Moderaterna vill

- Undersöka möjligheterna att belöna de som nyttiggör forskningsresultat och premiera samverkan mellan lärosäten, näringsliv och offentliga verksamheter.
- Säkerställa Science Centers uppgift att stimulera kunskap och engagemang inom de naturvetenskapliga ämnena, teknik och digitalisering
- Att sätta Västra Götaland på kartan som ledande forskningsregion genom att förstärka arbetet kring entreprenörskap, kommersialisering och marknadsföring av forskningsresultat och därmed öka antalet arbetstillfällen.
- Ta ett större ansvar för forskningen kring den egna verksamheten och öppna upp för möjligheterna till forskningsbefattningar också för andra legitimationsyrken än läkare.
- Förstärka Innovationsplattformen som kan göra verklighet av personalens idéer
- Att regionen ska använda offentlig innovations- och teknikupphandling som ett medel att stärka näringslivets och forskningens konkurrenskraft samt kommersialiseringen och den offentliga verksamhetens utveckling

Utveckla digitaliseringen i vården

Välfärdens största utmaning brukar sammanfattas med att kombinationen av en åldrande befolkning och en teknisk utveckling, som innebär att vi kan göra allt mer för allt fler, kommer innebära en ohållbar situation. För att garantera god välfärd också i framtiden, krävs att vi hittar nya arbetssätt och ger människor möjlighet att hålla sig friska så länge som möjligt.

Digitala tjänster har kraften att förändra såväl hur vi lever våra liv på fritiden som på jobbet. De har i delar av samhället inneburit att helt nya arbetssätt uppstått. Exempelvis har bankerna investerat betydande belopp i den digitala utvecklingen och i kölvattnet har inte minst hela betal- och kontanthantering förändrats. Sjukvården ligger långt efter i den digitala utvecklingen och behöver utvecklas starkt utifrån sina egna villkor och behov de närmaste åren.

Den som inte utvecklas i takt med tiden halkar efter. Det är därför helt nödvändigt att även sjukvården utvecklas i takt med tiden, både för att underlätta för patienterna men också för att förenkla arbetssituationen för vårdens medarbetare. Med en bättre informationsmiljö ökar även patientsäkerheten och kvalitén inom sjukvården, resurser frigörs så att medarbetare kan lägga mer tid och kraft på de patienter som inte har förmågan att använda sig av digitala tjänster.

För vården handlar det alltså inte om en "antingen/eller" mentalitet. Det är nödvändigt att både följa med i utvecklingen och samtidigt klara de patienter som inte tar del av den digitala världen.

En patient - en journal, borde vara en självklarhet i ett modernt samhälle. Idag lever vi tyvärr fortfarande i en vardag med olika system som gör att livsviktig information om exempelvis läkemedel eller behandlingshistorik kanske inte finns på rätt plats i rätt tid. Att journaler fortfarande faxas mellan olika vårdgivare är undermåligt. Det står även i stark kontrast till att många patienter förväntar sig att via internet kunna ta del av den egna journalen och följa sin vårdprocess eller få svar om väntetider för sin behandling.

Bokningar av besökstider sker fortfarande allt för ofta via brevväxling istället för att använda digital tidsbokning via hemsidor eller appar. Västra Götalandsregionen behöver snabba upp arbetet med att se till så att patienter får bättre möjligheter att boka tider som passar in i den enskildes liv.

Det är också viktigt att man som patient har möjlighet att ta del av kvalitetsregister och se var olika behandlingar och operationer är patientsäkra. Det ska även vara lätt att via webben hitta uppgifter om sjukhusens kötider för olika behandlingar.

Via 1177 kan många patienter få svar på frågor och diagnoser. En utvecklad service via 1177 kan också frigöra besök på vårdcentraler och akutmottagningar. Dessutom behöver digitala lösningar med vårdcentraler på nätet utvecklas inom Närhälsan.

Lika viktigt som att vårdens informationshantering blir smidigare är att den personliga integriteten kan garanteras. Det är därför nödvändigt att kontinuerligt arbeta med informationssäkerhet och integritetsfrågorna. Lagstiftningen behöver ses över så att större tonvikt läggs vid den enskilda individens preferenser än vad som är fallet idag.

Moderaterna vill påskynda en digital utveckling inom vård och omsorg. Breda satsningar måste göras och pengar finns avsatta tack vare god ekonomisk hushållning. Invånare ska ges bättre

verktyg att ta ansvar för sin egen hälsa. Om man ändå blir sjuk ska det vara lätt att få kvalitetssäkrad information samt möjlighet att boka tid till rådgivning. Vården ska fungera mer enhetligt och samordnat än idag och patienten ska inte tvingas att dra sin sjukdomshistoria gång på gång. Genom en bra informationsmiljö blir arbetet för läkare och övriga medarbetare effektivare och bättre. Inte minst tack vare moderna beslutsstödsystem samt teknik som automatiskt registrerar viktig information, till skillnad från idag där samma information kan behöva skrivas in manuellt flera gånger i olika system. Den tekniska utvecklingen innebär att vi kan få fler läkarbesök och ett bättre flöde i behandlingen av patienter.

Moderaterna har som ett av majoritetspartierna i Västra Götalandsregionen medverkat till att det finns resurser avsatta för den framtida digitala utvecklingen. De kommande åren finns 1400 miljoner kronor avsatta för att införa framtidens vårdinformationsmiljö i regionen.

Moderaterna vill:

- Göra det möjligt att t ex boka besökstider inom sjukvården via nätet.
- Utveckla möjligheten att via nätet ta del av kvalitetsregister och kötider för operationer och behandlingar.
- Förbättra patientsäkerheten och kvalitén i vården genom ett enhetligt journalsystem och en bättre informationsmiljö.
- Förenkla för sjukvårdspersonalen genom en ny digital informationsmiljö.
- Underlätta för patienterna att ta del av sina journaler

Regional utveckling

Möjligheternas Västra Götaland

Västra Götaland ska vara en region där människor vill bo, se sina barn växa upp och förverkliga sig själva. För att regionen ska fortsätta att utvecklas behöver människors möjlighet till entreprenörskap, utbildning och arbete sättas än mer i fokus. Det ska vara en självklarhet för den som väljer flytta hit eller stanna kvar att man känner och ser möjligheten till ett gott liv, både för sig själv och sin familj.

Det regionala utvecklingsarbetet ska, om vi får förtroendet att fortsatt leda det, fokusera på tre prioriterade områden: fler jobb och ökat företagande, bättre rustade elever och studenter samt forskning i världsklass. För oss är det självklart att Västra Götaland ska stå sig väl i internationella tillväxtrankingar och ligga i topp i den nordiska tillväxtligan, vara en konkurrenskraftig region i Europa samt kunna locka till sig och behålla spetskompetens. Dessa är ambitioner som kräver politisk handlingskraft.

Fler jobb och ökat företagande

Politiker skapar inte jobb, det gör företag. Därför är det av yttersta vikt att Västra Götalandsregionen är med och bidrar med att skapa ett bättre klimat för entreprenörer, inte minst inom välfärdssektorn, samt agera brygga mellan olika aktörer där och när så behövs.

Då vi Moderater vill se en hög ambitionsnivå för Västra Götalandsregionen när det gäller tillväxt och företagande är det viktigt att vara lyhörd gentemot företagen kring hur regionen kan ta sitt ansvar och förenkla till exempel upphandlingsförfarandet.

Vi Moderater kommer att arbeta med målet att Västra Götaland ska ligga i topp i den nationella och nordiska tillväxtligan. För att skapa rätt förutsättningar måste Västra Götalandsregionen arbeta för att attrahera kapital till regionen och även ta på sig en samordnande roll för utveckling av nya företag. Vi vill också se fler jobbskapande insatser som kan bidra till nya företag och att befintliga företag växer. Förutsättningarna för industrin måste förbättras, inte minst genom investeringar i infrastruktur och att regionen växer samman till en arbetsmarknadsregion. Samtidigt finns behov av att utveckla näringslivet med fler branscher, stärka de tunga industrinäringarna som fordonsindustrin i Västra Götaland, men även basnäringar, så som fiske- jordbruk- och skogsnäring. Vi vill också se att innovationer premieras och nyttiggörs i större utsträckning.

För oss Moderater är det av yttersta vikt att hela regionen, stad som land, ska leva och att landsbygden ges möjligheter att utvecklas. Genom ökad lönsamhet inom livsmedelssektorn och förbättrade möjligheter för energiproduktion ser vi ökade möjligheter för en livskraftig landsbygd.

Moderaterna vill

- Ta ett initiativ till ett gemensamt jobb- och näringslivsprogram "Jobba för jobb i Västsverige" i samverkan mellan regionen och andra berörda aktörer.
- Förbättra information om hur myndigheter fungerar, samordna stödfunktioner, finansieringsmöjligheter och stödja utvecklingen av mentorskapsprogram för att fler ska starta företag.

- Aktivt använda upphandlingarna till att bättre stödja mindre företag genom att t ex dela upp upphandlingarna i mindre enheter eller tidsmässigt samt uppmuntra kombinationsverksamhet så att fler kan delta i upphandlingen.
- Prioritera större satsningar på entreprenörsfrämjande insatser i skolan, på ung företagsamhet och på projekt som syftar till att stärka ungas självkänsla och motivation. Barnen är framtidens entreprenörer.
- Bidra till att öka Västra Götalands attraktionskraft genom att stödja demoanläggningar, testbäddar- och arenor för framtidens produkter.

En attraktiv region som lockar till besök och möten

Västra Götaland har en stor mångfald när det kommer till upplevelsemiljöer, såsom sjöar och hav, en levande landsbygd och kulturrika städer. Vi tror att Västra Götalands lokala entreprenörer är nyckeln till en framgångsrik upplevelse- och mötesindustri och en förutsättning för att fortsätta locka hit turister, såväl utländska som svenskar. Regionens främsta uppgift ska vara att underlätta resor inom och till Västra Götaland. På så sätt kan turistsäsonger förlängas och Västra Götalands olika delar knyts ihop till en helhet. Regionen ska också marknadsföra olika besöksmål för både nationella och internationella besökare. Västsvenska turistrådet ska genom att agera spindeln i nätet knyta till sig andra aktörer där man gemensamt kan hitta strategiska affärsutvecklingsområden. Genom Västsvenska turistrådet ska regionen ställa upp som samarbetspartner vid produkt- och affärsutveckling och bidra med analys och kompetensöverföring.

Regionen ska stödja, stimulera och vara hinderröjare för besöksnäringen och ha än starkare fokus på destinationsutveckling, så Västra Götaland är den mest besökta svenska regionen. Västra Götalandsregion ska även arbeta för att minska administrativt regelkrånglet inom turistbranschen.

Moderaterna vill

- Utveckla den stora potential som besöksnäringen utgör inom regionen.
- Utveckla samordningen mellan regionens verksamheter, andra destinationsaktörer och besöksmål.
- Genom ett ökat samarbete bidra till att förbättra kommunikationerna till, inom och från regionen bl a genom en utveckling av fler linjer och destinationer för både nationella och internationella mål vid regionens flygplatser.

Bättre rustade elever och medborgare

En förutsättning för ungdomar och studenter ska kunna ta ansvar och skapa sig en framtid är att de står rätt rustade och att matchningen mellan utbildning och arbetsmarknaden blir än bättre. Matchningen måste förbättras och samarbeten med företag, föreningar och offentliga aktörer stärkas t ex genom programråd med branscherna och fler uppdragsutbildningar.

En stor utmaning ligger i att minska utanförskapet framförallt bland ungdomar och nya svenskar. Vi vill kraftsamla för att minska avhoppet från skola och utbildning och öka andelen barn och ungdomar som slutför grundskolan med godkända betyg. Ett viktigt arbete bedrivs idag inom ramen för "Kraftsamling för fullföljda studier" men vi vill intensifiera arbetet ytterligare.

Västra Götalandsregionen är en stor arbetsgivare och kan t ex erbjuda såväl praktik- som lärlingsplatser. Genom att knyta samman aktörer på olika nivåer kan regionen bidra till att finna innovativa sätt att fånga upp ungdomar och människor som befinner sig i utanförskap, och förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

Västra Götalandsregionen har en stor potential att komplettera kommunernas utbildningsalternativ, och på så vis stärka regionens tillväxtpotentialer och möjligheten att konkurrera på både nationell och internationell nivå. Insatser för yrkesintroduktion samt lärlingssystem är viktigt för att fler ungdomar ska komma in i arbetslivet.

Västra Götalandsregionens folkhögskolors och naturbruksgymnasiers uppdrag som utbildningssamordnare ska förtydligas och utvecklas för att kunna möta viktiga samhälls- och kompetensförsörjningsutmaningar. Folkhögskolorna är en väl utvecklad resurs för att sprida folkbildning och speglar väl mångfalden i samhället genom sina olika profiler. De som står utanför arbetsmarknaden ska ha möjligheter att via folkhögskolorna och naturbruksgymnasierna nå både arbetsmarknad och fortsatta studier.

Moderaterna vill

- Stärka samverkan mellan regionen, näringslivet och kommunerna kring utbildningsinsatser för ungdomar.
- Erbjuder stöd för att öka kunskapen kring regionala bristyrken till skolornas studie- och yrkesvägledning så att jobbmöjligheterna förtydligas för eleverna.
- Naturbruksgymnasierna och folkhögskolorna ska få utvidgade uppdrag både för att öka möjligheterna till uppdragsutbildningar men även för att utveckla kursutbudet att rikta sig också till nya grupper med lägre utbildningsnivå.
- Att Västra Götalandsregionen stödjer utbildningsstrukturer och verksamheter som verkar för en ökad kunskap i svenska språket och yrkeskunskaper.
- Utvidga antalet feriepraktikplatser inom regionens verksamheter.
- Aktivt arbeta för studentmedarbetartjänster samt utreda förutsättningarna att t ex i samarbete med Arbetsförmedlingarna erbjuda fler ungdomar nystartsjobb efter avslutad praktik.

Infrastruktur

Bra kommunikationer i Västra Götaland

Bra kommunikationer är en grundförutsättning för en regions utveckling och tillväxt. Möjligheten för den enskilde att transportera sig är direkt avgörande för vilket arbete eller utbildning man väljer och var detta ska utföras. Inomregional tillgänglighet till och från Göteborg, samt andra viktiga arbetsmarknadscentra är viktigt för arbetskraftsförsörjningen i hela länet. Men det är också viktigt att tillse att de pendlings- och transportstråk över länsgränsen som finns, fungerar för t ex arbete och studier. Västra Götalands län har utifrån sitt geografiska läge som mittpunkt i Norden en enorm utvecklings- och tillväxt potential. Moderaterna vill därför att Västra Götalandsregionen fortsätter att aktivt arbeta för och prioritera arbetet med att säkerställa att infrastruktursatsningar hamnar i Västra Götaland. För att utveckla infrastrukturen är det av yttersta vikt att flaskhalsar byggs bort och att trafiksäkerheten på befintliga vägar förbättras. En fortsatt utveckling i och kring Landvetters flygplats är viktigt för en fortsatt utveckling som transport- och import/exporthub.

Transporter idag ses ofta som ett miljöproblem, men utan dessa transporter skulle dagens moderna samhälle helt sluta fungera. Vi Moderater tror inte att lösningen på dagens miljöproblem ligger i att drastiskt minska antalet transporter, utan istället att de behöver bli mer klimatsmarta. Genom teknikneutralitet och satsningar på fossilfria transporter, såsom el och hybridlösningar, är vi övertygade om att transporters miljöpåverkan kraftigt kan reduceras.

Järnväg

Järnvägsnätet inom Västra Götalands län är av stor betydelse för regionens och hela Sveriges framtid. Sverige två största städer knyts ihop tack vare Västra stambanan, men kapaciteten är begränsad och behöver byggas ut.

Vi Moderater vill framför allt se satsningar på en ny stambana mellan Göteborg-Borås-Jönköping (via Landvetter flygplats), och fyra spår på Västra Stambanan mellan Göteborg och Alingsås, samt dubbelspår på sträckan Oslo-Göteborg-Köpenhamn. I vårt område är det främst sträckan från Öxnered till Halden i Norge som är i behov av nya investeringar och där vill vi få till ett samarbete mellan regionen och regeringarna i Sverige och Norge.

Utöver de större järnvägsprojekten vill vi se en utbyggnad av de mindre regionala järnvägsnäten, så att pendeltrafiken kan utvecklas än mer och underlätta för framför allt arbets- och studiependlare. Det är även viktigt att den inomregionala tillgängligheten utvecklas.

Moderaterna vill:

- Starta järnvägsbygget mellan Göteborg/Mölnadal via Landvetter till Borås.
- Öka kapaciteten på Västra stambanan.
- Samarbeta med Norge för en investering i järnvägen till Halden.
- Modernisera de mindre järnvägsnäten, så som Bohusbanan, Kinnekullebanan, Älvsborgsbanan och Viskadalsbanan.

Vägar

Bilen är av stor betydelse för dagens människor i vår region vilket gör det naturligt att vägen för persontrafik är av stor betydelse. Tyvärr är många av våra riks- och europavägar undermåliga och behöver få en förbättrad standard. Vi moderater vill därför att E20, E45 och Rv40 byggs ut till minst fyrfältsväg och att in- och utfarter till Göteborg förbättras, så att tillgängligheten blir bättre.

Trafiksäkerheten är en prioriterad fråga för oss moderater och vi vill framför allt att resurser läggs på trafiksäkerhet och framkomlighet. Det är av yttersta vikt att flaskhalsar byggs bort för att säkerställa framkomligheten.

För att få hela regionen ska kunna leva är även stora delar av det övriga vägnätet i Västra Götaland i behov av upprustning, underhåll och ombyggnader.

Tvärförbindelser syftande till att avlasta huvudleder och större slutpunkter är bra för såväl biltrafiken som för vägburen kollektivtrafik. En möjlighet med liknande effekt för att öka framkomligheten är att bygga nya buskörfält utöver befintliga körfält.

Moderaterna vill:

- Bygga ut E 20, E 45 och Rv 40 till minst fyrfältsväg.
- Snarast komma igång med beslutade väginvesteringar.
- Upprusta det mindre vägnätet.

Sjöfart

Sjöfarten är en viktig stomme inte bara regionens framtid, utan för hela Sveriges. Göteborgs hamn är av stor betydelse nationellt och för övriga Norden, men även hamnar som Lysekil, Uddevalla, Wallhamn och Vänerhamnarna är viktiga för framför allt regionen. Vi Moderater vill satsa på att bygga ut sjöfarten, för att på så sätt föra över gods som idag färdas på landsvägarna. Detta, inte minst för miljöns skull. Utbyggnad av framför allt Göteborgs hamn är av vikt för att säkerställa import och export av varor för hela Sverige och säkra arbetstillfällen, som annars riskerar att hamna utomlands. Västra Götalandsregionen ska därför arbeta för konkurrensneutralitet mellan Göteborgs hamn och andra internationella konkurrerande hamnar.

Moderaterna vill:

- Säkra transporterna till och från våra hamnar.
- Föra över mer godstransporter till sjöfarten på Vänern.
- Säkerställa att slussarna i Göta Älv renoveras.
- Arbeta för att Göteborgs hamns muddras så att nästa generations fartyg kan anlöpa.

IT

Dagens arbetsmarknad och företagsklimat kräver en god tillgång till IT och bredband. För att säkerställa att hela regionen kan leva och utveckla sitt företagsklimat måste tillgången till bredbandsnät säkras. Vi vill att Västra Götalandsregionen tillsammans med kommunerna ökar insatserna för att säkerställa att de vita fläckarna byggs bort. Det är viktigt med robusthet och väl fungerande IT-säkerhet.

Moderaterna vill

- Öka insatserna kring bredbandsutbyggnad och digitalisering.

Kollektivtrafik

Öka resandet med kollektivtrafik

Kollektivtrafikens huvudsyfte ska vara att skapa möjligheter för arbets- och studiependlare att inom rimliga tider kunna ta sig från hemmet till arbetsplatsen eller skolan. Idag har vi en väl utbyggd kollektivtrafik inom de större tätorterna, men det går fortfarande att utveckla tanken med resecentrum och det är av yttersta vikt att även landsbygden ska kunna använda sig av kollektivtrafiken. Mobilitet ska vara ett ledord med enkla byten mellan trafikslag.

Vi Moderater är övertygade om att personbilen, som håller på att utvecklas till ett mer miljövänligt alternativ än tidigare, har en stor betydelse för att komplettera kollektivtrafiken och vi ser personbilen som en nödvändighet för att kollektivtrafiken ska bli tillgänglig för fler av regionens invånare. För oss är det viktigt att komfort, punktlighet och tillgänglighet prioriteras och att det sker med en hållbar ekonomi där resenären får ta ett större ansvar.

Samverkan med kommuner är av yttersta vikt oavsett kommunernas storlek, inte minst för att kunna ta större ansvar för vår del i samhällsplaneringen. Samverkan mellan Västtrafik och de större kommunerna är avgörande för framkomlighet och dialogen med mindre kommunerna är viktigt för att kunna utveckla trafikslag såsom anropsstyrd trafik.

Vi vill också se att fler kollektivtrafikföretag med långsiktiga mål, lägger anbud på vår trafik.

Moderaterna vill:

- Utveckla kollektivtrafikresandet så det är möjligt att resa till och från både storstad och landsbygd.
- Fortsatt utveckla kollektivtrafikens miljömässiga och ekonomiska förutsättningar genom lösningar såsom anropstyrd trafik och mindre bussar.
- Bygga ut kollektivtrafiken i de starka stråken.
- Att Västra Götalandsregionen ska samverka med kommuner för att möjliggöra exploateringar av fler bostadsområden inom kollektivtrafikområdet.

Pendelparkering för bil och cykel

Bil och cykel är en viktig del av resekedjan och ett självklart komplement till kollektivtrafiken. För att så många resenärer som möjligt ska kunna nyttja kollektivtrafiken måste vi fortsatt bygga ut fler pendelparkeringar. En utbyggnad av pendelparkeringar är en förutsättning för att bl.a. nå fördubblingsmålet inom kollektivtrafiken.

Moderaterna vill:

- Bygga ut fler pendelparkeringar.

Tryggt och enkelt att resa

För att kollektivtrafiken ska bli det naturliga sättet att resa måste resandet vara enkelt. Flera förändringar för att göra det lättare att resa är redan genomförda, men fortfarande finns det mycket kvar att göra. Ett exempel för att förenkla resan ytterligare är att tillsammans med de större landstingen och regionerna skapa ett nationellt biljettsystem för kollektivtrafikresor.

Ledorden för kollektivtrafiken ska vara punktlighet, komfort och tillgänglighet. För att öka punktligheten vill vi moderater att man arbetar mer med att optimera och anpassa tidtabellerna så att olika transportslag synkas. Ökad komfort skapas bl.a. genom att säkerställa att resan sker i ett rent och trivsamt fordon utan klotter och tillförlitligheten skapas genom att aktivt arbeta för att göra det mer populärt att arbeta som yrkeschaufför, så att kompetens och kontinuitet säkerställs.

Vi moderater vill att kollektivtrafiken ska kännas trygg. Inte minst perronger och hållplatser kan upplevas som otrygga vissa tider på dygnet varför vi vill utöka kameraövervakningen i fordon, vid knutpunkter, perronger och hållplatser. Vi vill också att det arbete som kontrollanterna idag utför, vidgas till att också handla om att vara trivsel- och trygghetsvärdar.

Moderaterna vill:

- Förenkla Västtrafiks biljettsystem.
- Anpassa tidtabellerna så att olika transportslag synkas.
- Förbättra följsamheten mellan kollektivtrafiken och den kommunala samhällsplaneringen.
- Öka tryggheten i fordon, vid knutpunkter, perronger och hållplatser.

Kultur

Ett levande kulturliv

Det fria ordet. Den ifrågasättande tanken. Det ohämmade konstnärliga uttrycks sättet. Det öppna sinnelaget, respekten och dialogen. Den samlade kunskapen. Framtidsdrömmarna. Allt som sammantaget gör oss till människor. Det sammanfattas med begreppet kultur. Insikten om kulturens betydelse för ett växande samhälle där människor lever och utvecklas tillsammans innebär att moderaterna ser detta som ett prioriterat område.

Ett lands kulturella mångfald och särart präglas av viljan och förmågan att öppet låta ett brett spektrum av värderingar och åsikter granskas och utvecklas i en respektfull dialog medborgare emellan.

Denna dialog formar och omformar kontinuerligt vår värdegrund som är fundamentet för vårt gemensamma samhällsarbete och politiska agerande.

Ökat deltagande i regionens kulturliv

Regionen ska erbjuda kulturupplevelser av god kvalitet samtidigt som kulturen ska vara tillgänglig och nå alla regionens invånare som ett led i Västra Götalandsregionens vision "Det goda livet". Vi vill verka för att ge verksamheter med stor lyskraft, som t ex Göteborgs Operan och Symfonikerna, långsiktiga villkor för sin planering. Vi vill stärka regionen som ett turistmål genom att öka tillgängligheten på våra regionala kulturverksamheter under hela året. För att Film i Väst ska ha möjlighet att behålla kompetens, möta framtida behov och bidra till tillväxt inom området krävs en utökad samverkan med högskolor/universitet och branschen. Mer utbyte och samverkan kan ske mellan de regionala kulturverksamheterna och kunskap, teknik och kultur utvecklas och spridas till fler, inom och utanför regionen.

Moderaterna vill:

- Att vårt kultur- och naturarv skall värnas och göras mer tillgängligt för fler.
- Att ett större utbyte och samarbete utvecklas mellan regionens egna verksamheter med syfte att nå fler i alla åldrar inom och utanför regionen.
- Bidra till en utökad samverkan kring den kommunala kulturskolan.

Kultur och entreprenörskap

Kultur är en tillväxtfaktor som skapar ett levande samhälle som attraherar invånare, turister, och företag med kreativitet och skaparkraft. En region som präglas av ett rikt kulturliv är berikande för både invånare och besökare och lockar dessutom till investeringar i regionen.

Moderaterna vill:

- Uppmuntra och stötta kulturarbetare att genom utbildning och nätverkande stärka sitt oberoende.
- Skapa förutsättningar för ett gott samarbete mellan kulturarbetare, turism- och besöksnäringen.

Kultur – ett medel för att växa och må bra

Barn och unga skall kunna ta del av kulturen inom regionen t ex genom besök. Stödet till skolor i form av rese- och arrangörssubventioner är därför mycket väsentligt.

Arbetet med att öka läsförmågan och läsförståelsen hos barn, unga och vuxna skall fortsätta. Att kunna läsa och förstå vad man läst är ett viktigt redskap, som bland annat minskar risken för utanförskap och ökar integration.

Forskning visar den positiva effekten av kultur inom sjukvården, såsom t ex inom terapiarbete, smärtlindring och barnsjukvård.

Moderaterna vill:

- Att regionala satsningar på kulturverksamheter för barn och unga ska vara prioriterade.
- Fortsätta stödja de verksamheter som arbetar med att främja läsandet.
- Att kulturen uppmärksammas som ett medel som är verksamt inom vård, terapi och rehabilitering.
- Ett utökat arbete med kulturupplevelser inom regionens vårdverksamheter, då främst inom barn- och demenssjukvård.
- Använda kultur som ett verktyg i integrationsarbete.

Miljö

En region med starkt miljöfokus

Västra Götalandsregionen satsar på miljön såväl i regionens interna verksamhet som utåtriktat tillsammans med företag, organisationer och kommunerna. Regionen ska fortsätta satsa på forskning, innovationer och än mer sprida den kunskap om miljö och klimat som finns. De gröna och blå näringarna skapar arbetstillfällen och är viktiga för vår regions hållbara utveckling och framtid.

Västra Götalands närhet och gräns till Västerhavet och två av Europas största sjöar sätter ett stort fokus på frågor som rör havs- och vattenbruk och den maritima miljön. Nedskräpningen av våra kuster är ett lokalt problem med globalt ursprung då skräpet kommer från hela Nordsjön. Regionen, tillsammans med den nationella nivån, måste agera kraftfullt gentemot EU för att få verkningfulla regler och verktyg för att stoppa nedskräpning och återfå ett rent hav. Väner och Vättern måste säkras som nödvändiga dricksvattensreserver för framtiden.

Västra Götalandsregionen har en viktig roll för att främja friluftsliv och öka förståelsen för biologisk mångfald

Göteborgs botaniska trädgård är ett av Sveriges främsta besöksmål och kommer att utvecklas än mer genom nya växthus. Trädgården bidrar med kunskap om den biologiska mångfalden och kan tillsammans med Göteborgs Universitet bli än viktigare inom forskning och högre utbildning.

Regionens samverkan med Väst kuststiftelsen stärks för att lyfta fram och tillgängliggöra prioriterade naturreservat.

Regionen ska för egen del ta till vara av de innovationer som regionen ger bidrag till och uppmuntrar. Likväl ska regionens verksamheter använda solceller och minska sin miljöpåverkan. Därtill vara en föregångsregion i klimatsmart utveckling som används inom regionens verksamheter.

Moderaterna vill:

- Samla och förstärka kompetensen kring biologisk mångfald vid Botaniska trädgården.
- Verka för ett nationellt ansvar för strandstädning utefter Västerhavet.
- Stärka Väst kuststiftelsen roll som samordnare av naturreservaten tillsammans med kommunerna och lokala intressenter för att förbättra skötsel och tillgänglighet.
- Verka för att mängden plast i natur och hav minskar.
- Verka för att arbetet med att få bort plast i havet samordnas och prioriteras högre på nationell och internationell nivå.

Vårda det friska

Västra Götalandsregionen är Sveriges största sjukvårdsaktör, och ska vara föregångare i arbetet med att minska sjukvårdens påverkan på miljön. Arbetet med miljösmarta investeringar i energi ska fortsätta.

De farliga utsläppen av bl a läkemedelsrester och kemikalier från sjukhus och vårdcentraler måste upphöra. Det är ett delvis långsiktigt arbete, som sker tillsammans med VA-huvudmannen liksom läkemedelsindustrin och där forskningen behöver förstärkas.

För att det ska vara lätt för verksamheterna att göra miljörätt krävs tydliga strategier för hur miljömålen ska nås. Västra Götalandsregionen ska arbeta aktivt med att minska svinn och förlänga produkters livslängd. Exempelvis ska satsningarna på att återanvända möbler och minska matsvinnet i sjukhusen fortsätta och utvecklas.

Avfall är idag en värdefull handelsvara och det finns goda ekonomiska vinster i återvinning. Vi ser gärna forskning och projekt kopplade till avfallsförbränning, t ex kring möjligheten att utvinna värden ur flygaska.

Moderaterna vill:

- Att sjukvården i Västra Götalandsregionen även ur ett miljöperspektiv ska vara ledande nationellt.
- Att Västra Götalandsregionen ska ta ett helhetsgrepp över hanteringen av läkemedel från producent till patient och till naturen, i samarbete med VA-huvudman och läkemedelsindustrin

Att färdas miljövänligt genom livet

Västra Götaland är en stor region och människor som bor här är beroende av väl fungerande kommunikationer. Det är inte transporter utan utsläppen som är problemen. Onödiga transporter måste minskas, men viktigast är att öka effektiviteten och minska utsläppen. Det görs bäst genom teknikutveckling, genom att bygga ut kollektivtrafiken och genom nya affärsmodeller som cirkulär ekonomi och delningstjänster. Det är viktigt att Västra Götalandsregionens stöd är teknikneutralt och gynnar klimatvänlig teknik, samordna transporter, samt där det är möjligt, flytta godstransporter från väg till sjö och järnväg.

Moderaterna vill:

- Inrätta trygga cykelparkeringar vid regionens större arbetsplatser och större kollektivtrafikhållplatser.
- Fortsätta att bygga ut cykelpooler på våra större arbetsplatser för att öka motivationen för klimatsmart resande i tjänsten.
- Främja forskningen kring miljö- och klimatvänliga transporter.

Teknikutveckling och hållbar miljö går hand i hand

Använda teknikutveckling för att främja tillväxt och utveckling inom de blå och gröna näringarna samt se ett utökat samarbete mellan både privata- såsom regionala och statliga aktörer för att främja utvecklingen.

Moderaterna vill:

- Teknikneutralt stödja framväxten av alternativa energikällor t ex sol- och vindkraft via ett tvärsektorielt nätverk inom dessa områden.
- Använda solceller på regionens fastigheter.

Trygghet i vardagen och på jobbet

Brottligheten har på senare tid tagit sig alltmer oacceptabla former. Inte nog med att den upplevda otryggheten ökar kraftigt, även de som skickas att hjälpa dem i nöd utsätts för våld och hot om våld. Ambulanser kan emellanåt på vissa håll i Västra Götaland inte verka utan poliseskort. Polisbilar utsätts för vandalisering. Hotbilder mot räddningstjänsterna uppstår. Skadegörelse riktas mot bussar i linjetrafik. Här måste samhället svara på tydligast möjliga sätt och på allvar bryta utvecklingen. Bland annat kräver vi att straffen skärps för dem som angriper samhällets hjälpare och blåljuspersonal. I regionens sjukhus har vi höjt säkerheten på akutmottagningarna och i dialog med kommunerna har det gjorts insatser för att höja tryggheten på resecentrum på utsatta platser i kollektivtrafiken.

Vi kommer aldrig acceptera att regionens medarbetare känner sig hotade på eller på väg till jobbet. Tryggheten på regionens arbetsplatser ska fortsätta att stärkas men för att möta problemen på allvar krävs en ny nationell rättspolitik med fler poliser, mer resurser till rättsväsendet i övrigt och hårdare straff. Oavsett om man bor i de större städerna eller på landsbygden så ska polisen finnas när man behöver den.

Moderaterna vill:

- Utveckla samarbetet med Polisen och kommunerna i Västra Götaland för ytterligare trygghetsfrämjande insatser
- Fortsätta säkerhetshöjande åtgärder på såväl vårdinrättningar som i kollektivtrafiken
- Att staten gör kraftfulla insatser på rättsområdet i enlighet med vårt nationella handlingsprogram

Trygghet i krisläge

Många av Västra Götalandsregionens verksamheter, särskilt sjukvården, har krav på sig att kunna fungera även i kristider. Regeringen har gett Försvarmakten och Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att fortsätta utveckla totalförvarsplaneringen. I uppdraget framgår att landsting senast den 31 december 2018 ska ha stärkt förmågan inom följande områden:

- Planering för stöd till Försvarmakten under höjd beredskap avseende försörjning av kritiska förnödenheter, egendom och tjänster genom t.ex. lager, förfogande och ransonering.
- Aktörsgemensam samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid hög beredskap.
- Planering för att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

Vidare vill staten se att berörda aktörer krigsplacerar den personal som krävs vid höjd beredskap inom civilt och militärt försvar. Detta syftar till att viktiga samhällsfunktioner ska fungera. Vidare finns inom länet en ansenlig andel av Försvarmaktens regementen och viktiga ledningsplatser samt flera stora befolkningscentra. Regionen behöver därför höja förmågan att leda och verka i samverkan med berörda statliga och lokala myndigheter även under mycket påfrestande omständigheter.

Moderaterna vill:

- Att regionen påbörjar processen med att krigsplacera personal nödvändig för att uppfylla krav på funktion inom totalförsvaret i händelse av höjd beredskap, kris eller krig.
- Säkerställa att regionens övriga ansvar för totalförvarsplaneringen uppfylls, i enlighet med statens beslut och nu gällande lagstiftning.
- Att regionens åtaganden inom totalförsvaret inventeras, samordnas och prioriteras i samverkan med Länsstyrelsen, MSB och Försvarsmakten.